

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Karla Černína, Ph.D., a Mgr. Jana Čížka ve věci

žalobkyně: **ZEMSPOL STUDÉNKA a.s.**
sídlem Pustějov 92, 742 43 Pustějov
zastoupené advokátem Mgr. Jiřím Kňávou
sídlem Sokolská 536/22, 779 00 Olomouc

proti
žalovanému: **Energetický regulační úřad**
sídlem Masarykovo nám. 91/5, 586 01 Jihlava

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 9. 2025, č. j. 05268-9/2025-ERU

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Účastníci řízení nemají právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Energetický regulační úřad svým rozhodnutím ze dne 1. 9. 2025, č. j. 05268-9/2025-ERU (dále jen „rozhodnutí“), nevyhověl žádosti žalobkyně o prominutí úroku z prodlení

s úhradou odvodu z nadměrných příjmů za rok 2023. Úrok z prodlení, resp. jeho nedoplatek, činí 3 837 599 Kč.

2. Proti tomuto rozhodnutí brojí žalobkyně u Krajského soudu v Brně žalobou podanou dne 3. 11. 2025.

II. Argumentace žalobkyně

3. Žalobkyně navrhla napadené rozhodnutí zrušit. Rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné, nelogické a vnitřně rozporné.
4. Žalobkyně je provozovatelem bioplynové stanice. V souvislosti s nově zavedenou právní úpravou odvodu z nadměrných příjmů s účinností od roku 2023 aktivně zkoumala, zda této nové povinnosti podléhá. Proto se obrátila na svého poradce v energetice, který jí dne 23. 1. 2023 vydal písemné stanovisko, že žalobkyně tomuto odvodu nepodléhá. Žalobkyně, která jednala v dobré víře a zcela logicky spoléhala na toto odborné stanovisko, nepodala vyúčtování odvodu. Z tohoto je zřejmé, že neměla žádný úmysl odvod krátit či se jeho placení vyhnout.
5. Žalovaný vyzval žalobkyni dne 14. 5. 2025 k podání vyúčtování odvodu za období roku 2023. Žalovaný tedy sám dospěl k identifikaci žalobkyně jako potenciálního poplatníka až s výraznou časovou prodlevou po konci odvodového období. Žalobkyně nicméně na výzvu reagovala neprodleně. Situaci začala okamžitě řešit, s ohledem na novou skutečnost (výzvu žalovaného) nechala věc opětovně posoudit, tentokrát prostřednictvím renomované auditorské společnosti. Na základě tohoto nového posouzení podala dne 23. 6. 2025 vyúčtování odvodu a i přes složitou ekonomickou situaci jej dne 18. 7. 2025 uhradila. Prodlení, které nastalo kvůli chybnému odbornému stanovisku poradce, však způsobilo vznik povinnosti k úhradě úroku z prodlení vyčísleného na 4 974 713 Kč.
6. Dne 22. 7. 2025 proto žalobkyně podala žádost o prominutí tohoto příslušenství. V žádosti specifikovala několik ospravedlnitelných důvodů a okolností, a sice: 1) jednalo se o zcela nový, dosud neaplikovaný a výkladově neustálený odvod, 2) žalobkyně jednala na základě explicitního písemného stanoviska odborného poradce v energetice, a nejednala tedy ze své liknavosti či v úmyslu se placení odvodu vyhnout, 3) žalobkyně poukázala na prodlevu vzniklou vyhledávací činností žalovaného, jež výrazně přispěla k nárůstu úroku, 4) úhrada odvodu i úroků je pro žalobkyni téměř likvidační (za léta 2023 a 2024 jí způsobila kumulovanou ztrátu ve výši 40,2 mil. Kč) a 5) žalobkyně má bezvadnou platební morálku a nikdy dříve neporušila své daňové povinnosti.
7. Žalobkyně žalovanému vytýká, že překročil zákonem stanovené meze správního uvážení, resp. správní uvážení zneužil, v této souvislosti pak žalobkyně citovala rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2008, č. j. 2 Afs 97/2008-54. Žalovaný odmítl stěžejní argument žalobkyně ohledně spolehnutí se na chybné stanovisko specializovaného poradce s pouhým odkazem na soukromoprávní institut náhrady škody. Institut prominutí úroků však nepodléhá posouzení optikou civilního řízení, proto byl tento odkaz nepatřičný.
8. Žalovaný dále žalobkyni odkázal na obecnou zásadu *ignorantio iuris non excusat*. Úrok z prodlení je ale sankcí objektivního charakteru a institut prominutí existuje právě proto, aby zmírnil následky v situacích, které jsou sice právně postižitelné, ale z různých důvodů jsou ospravedlnitelné či omluvitelné. Užitím této zásady se žalovaný dostal do rozporu se smyslem ustanovení § 259b daňového řádu, jež toto prominutí umožňuje.

9. Žalovaný také nevzal v potaz klíčovou pasáž čl. IV pokynu Generálního finančního ředitelství č. GFR-D-58 o tom, že výčet zde uvedených důvodů není uzavřený. Jednání žalobkyně je přímým opakem liknavosti, nezodpovědnosti či úmyslného jednání, naopak je z lidského hlediska omluvitelné.
10. Žalovaný ve svém rozhodnutí dále poukázal na skutečnost, že jiný, erudovanější odborník zaujal zcela opačné a správné stanovisko k této problematice. Podle žalobkyně však žalovaný tímto konstatováním sám vyjádřil, že se jednalo o složitou, odbornou a nejednoznačnou právní otázku.
11. Přestože žalovaný v rozhodnutí uvedl, že zohlednil ekonomické a sociální poměry žalobce, tato fakta nebyla v rozhodnutí blíže nikterak reflektována ani popsána. Toto formální konstatování bez věcného obsahu nesplňuje zákonné požadavky na odůvodnění rozhodnutí a zakládá jeho nepřezkoumatelnost. Žalovaný se nijak nevyjádřil k žalobcem tvrzené (a lehce ověřitelné) kumulované ztrátě 40,2 mil. Kč a ohrožení 50 pracovních míst u něj.
12. Z výše uvedených důvodů proto rozhodnutí žalovaného neobstojí.

III. Argumentace žalovaného

13. Žalovaný navrhuje podanou žalobu zamítnout. Má za to, že ve věci nejsou dány okolnosti nebo důvody hodné zvláštního zřetele, které by umožňovaly kladné rozhodnutí ve věci.
14. Okolnost nesprávné rady poradce v energetice za důvod prominutí úroku žalovaný nepovažuje, neboť nezalost zákona neomlouvá a žalobce má v případě nesprávné rady způsobující škodu vůči takovému poradci soukromoprávní nárok. Žalovaný poukázal i na civilní judikaturu, kde byla řešena odpovědnost daňového poradce za nesprávnou radu daňovému subjektu, na základě čehož došlo k vyměření daně a penále (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3186/2010, náleze Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 913/09 ze dne 4. 8. 2010). V neposlední řadě žalovaný uvedl, že původní poradce se i dle předmětu podnikání uvedeného v živnostenském rejstříku zabývá spíše technickými záležitostmi než daňovými otázkami.
15. Prominutí úroku neslouží k setření rozdílu mezi těmi, kteří své povinnosti plní řádně a včas, a těmi, kteří je neplní, jedná se o zákonem předpokládaný negativní následek porušení daňové povinnosti. Žádost žalobkyně neobsahovala žádné podložené objektivní důvody prodlení, tyto důvody nebyly zjištěny ani ze shromážděných podkladů. Bezvadná platební morálka žalobkyně byla pouze základním předpokladem pro to, aby žalovaný mohl posuzovat další podmínky případného prominutí úroků z prodlení. Sama o sobě tedy není ve věci rozhodující.
16. Jestliže žalobkyně jako další z důvodů uvádí, že se jednalo o nový a dosud neaplikovaný odvod či že jednala na základě explicitního stanoviska odborného poradce, jedná se o posouzení samotného zdrojového jednání, které představovalo porušení daňových předpisů a vedlo ke vzniku příslušenství odvodu. Žalovaný v této souvislosti poukázal na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 1. 2021, č. j. 1 Afs 236/2019-83, podle něhož má správce daně v rámci správního uvážení přihlídnout k tomuto zdrojovému porušení v rámci správního uvážení a s ohledem na jeho povahu, intenzitu a jiné okolnosti nemusí penále (v tomto případě úrok z prodlení) prominout. Pokud by tedy bylo zjištěno, že žalobkyně jednala z liknavosti nebo úmyslně, žádosti by vůbec nebylo možné vyhovět. Opačný stav nicméně automaticky nezakládá nárok na vyhovění takové žádosti.

17. V daném případě pak žalovaný žádné ospravedlnitelné důvody nespátřil. Pod takový důvod zkrátka není možné zařadit chybnou radu odborného poradce. Výklad zákona není ani nikterak složitý, neboť rozhodný je ve věci nadměrný příjem z prodeje elektřiny vyrobené ve výrobně elektřiny s instalovaným elektrickým výkonem do 1 MW včetně. Jak právní předchůdkyně žalobkyně, tak sama žalobkyně uvedla v žádosti o licenci či její převod instalovaný výkon provozovny 1,68 MW, což bylo následně uvedeno i na licencích (jak na licenci původní, tak současné). S dotazem ohledně toho, zda se jí odvod týká či nikoliv, se případně mohla žalobkyně obrátit i přímo na žalovaného.
18. Za ospravedlnitelný důvod nemůže být považováno tvrzení prodlení žalovaného při vyhledávací činnosti. Bylo povinností žalobkyně, aby včas splnila své daňové povinnosti. Žalovaný vyzval žalobkyni do 11 měsíců od uplynutí lhůty pro placení odvodu, což není ani třetina lhůty podle § 148 odst. 1 daňového řádu upravujícího lhůtu pro stanovení daně. Podle žalovaným citované judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 14. 3. 2024, č. j. 2 Afs 139/2023-46) byl aprobován postup správce daně, který dovodil, že pokud byla daň doměřena v návaznosti na výzvu správce daně k podání dodatečného daňového přiznání, o ospravedlnitelný důvod se nejedná – v rámci takové správní úvahy byla tedy zdůrazněna především dobrovolnost zjednání nápravy. Tatáž situace pak nastala v projednávaném případě.
19. Pakliže žalobkyně namítá, že měl žalovaný přihlídnout také k jejím ekonomickým a sociálním poměrům, v souladu s § 259b odst. 3 daňového řádu by byla tato úvaha namíste až při posouzení rozsahu, v němž bude úrok prominut, tedy poté, až by správce daně dospěl k závěru, že existuje ospravedlnitelný důvod, který však v této věci absentuje. K tomu žalovaný zmínil rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2024, č. j. 2 Afs 139/2023-46. Žalovaný proto nebyl povinen se poměry žalobkyně zabývat. Nad rámec toho nicméně žalovaný uvedl, že žalobkyně tato svá tvrzení nikterak nedoložila. Tvrzená kumulovaná ztráta nemusí vypovídat o skutečné ekonomické situaci žalobkyně.

IV. Řízení před krajským soudem

20. Soud rozhodl ve věci samé bez jednání za podmínek § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), neboť žádná ze stran jednání nepožadovala.

V. Posouzení věci krajským soudem

21. Žaloba **není důvodná**.

Právní úprava a judikatura

22. Podle § 95g odst. 3 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění k 1. 9. 2025, se při správě odvodu postupuje podle daňového řádu.
23. Institut prominutí daně nebo jejího příslušenství je upraven v ustanovení § 259 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění k 1. 9. 2025 (dále jen „daňový řád“). K prominutí může dojít na základě žádosti daňového subjektu nebo z moci úřední.
24. Daňový subjekt je oprávněn požádat správce daně o prominutí úroku z prodlení, pokud byla uhrazena daň, v důsledku jejíhož neuhrazení úrok vznikl (§ 259b odst. 1 daňového řádu).

25. Správce daně může zcela nebo zčásti prominout úrok z prodlení, pokud k prodlení s úhradou daně došlo z důvodu, který lze s přihlédnutím k okolnostem daného případu ospravedlnit. Při tom není vázán návrhem daňového subjektu (§ 259b odst. 2 daňového řádu).
26. Při posouzení rozsahu, ve kterém bude úrok prominut, správce daně zohlední skutečnost, zda ekonomické nebo sociální poměry daňového subjektu zakládají tvrdost uplatněného úroku (§ 259b odst. 3 daňového řádu).
27. Při posouzení žádosti o prominutí příslušenství daně správce daně zohlední četnost porušování povinností při správě daní daňovým subjektem. Prominutí daně nebo příslušenství daně není možné, pokud daňový subjekt nebo osoba, která je členem jeho statutárního orgánu, v posledních 3 letech závažným způsobem porušil daňové nebo účetní právní předpisy (§ 259c odst. 1 a 2 daňového řádu).
28. K tomu uvádí Nejvyšší správní soud: *Z důvodové zprávy k zákonu č. 267/2014 Sb. jednoznačně vyplývá optika, kterou je nutno nahlížet na daňovým subjektem tvrzené ospravedlnitelné důvody. Musí se jednat o důvod z lidského hlediska omluvitelný a z hlediska materiálního musí představovat prohřešek spíše formalistický. Na uvedené vymezení navazuje pokyn GFŘ-D-58, který typově vymezuje ospravedlnitelné důvody.*
29. *V § 259b odst. 2 daňového řádu zákonodárce zkombinoval neurčitý právní pojem se správním uvážením. Dojde-li k naplnění neurčitého právního pojmu („důvod, který lze s přihlédnutím k okolnostem daného případu ospravedlnit“), neznamená to, že správní orgán musí úrok z prodlení s úhradou daně automaticky prominout. Naopak, na řadu se dostává správní uvážení, které umožňuje správnímu orgánu posoudit, zda příslušenství daně zcela nebo zčásti promine, či nikoli. Toto správní uvážení pak rovněž podléhá soudnímu přezkumu, avšak pouze do té míry, zda správní orgány při své úvaze nevybočily z mezí a hledisek stanovených zákonem (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2024, č. j. 5 Afs 317/2023-25, body 27–28).*
30. Pokynem č. GFŘ-D-67 ze dne 1. 3. 2025, č. j. 77501/24/7700-50128-711513 (dále jen „pokyn GFŘ“), který nahradil předchozí výše zmíněný pokyn GFŘ-D-58 z roku 2023, Generální finanční ředitelství sjednocuje postup finanční správy při individuálním promíjení příslušenství daně dle § 259 až § 259c daňového řádu a poskytuje metodický návod usměrňující správní uvážení. Pokyn konkretizuje dosavadní praxi v zájmu větší předvídatelnosti a jednotnosti rozhodování. Nedošlo však k jakékoliv kvalitativní změně koncepce, jak byla nastavena původním pokynem z roku 2023.
31. V čl. IV bodu 2 pokynu GFŘ (z roku 2025) jsou blíže rozvedeny modelové situace typicky představující ospravedlnitelné důvody ve smyslu § 259b odst. 2 daňového řádu. Jedná se o nejčastější případy představující vodítka pro správní uvážení, přičemž výčet je svou povahou demonstrativní.
32. Mezi tyto modelové situace se dle pokynu GFŘ řadí (zjednodušeně shrnuto): 1. Platba daně omylem na jiný variabilní symbol nebo účet správce daně, 2. Nepříznivý zdravotní stav daňového subjektu, 3. Pozdní úhrada záloh, přičemž celková daňová povinnost nevznikne nebo je nižší, 4. Jedná se o úrok z posečkané částky při povoleném posečkání daně, 5. Prodlení způsobené živelní pohromou, 6. Chybný znalecký posudek u daně z nabytí / převodu nemovitostí, 7. Úrok z prodlení z daně doměřené na základě dodatečného tvrzení podaného bez výzvy, 8. Daň z nemovitých věcí/nabytí nemovitých věcí uhrazená

v náhradní lhůtě, 9. Krátké prodlení s úhradou daně (nanejvýš 15 dnů), 10. Úrok z posečkané částky při přechodu daňové povinnosti na dědice, 11. Dočasná neexistence statutárního orgánu právnické osoby, 12. Doměření daně způsobené chybným potvrzením orgánu veřejné moci, 13. Oprava daně ze závislé činnosti z důvodu zpětného přiznání invalidity dítěti (III. stupeň) – plátce, 14. Zpětné přiznání invalidity dítěti (III. stupeň) – poplatník, 15. Zpožděná úhrada DPH při probíhajícím registračním řízení, 16. Nefunkční daňový portál Finanční správy v poslední den lhůty.

33. V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2024, č. j. 2 Afs 139/2023-46 (bod 18) byl popsán vztah mezi kritérii, jež zkoumá správce daně při posuzování žádosti o prominutí úroku z prodlení. (...) *Otázka, zda k prodlení s úhradou daně došlo z ospravedlnitelného důvodu (§ 259b odst. 2 daňového řádu), je podmínkou pro prominutí jako takové. Pouze v případě splnění této podmínky je tedy správce daně oprávněn k prominutí přistoupit. Oproti tomu otázka, zda ekonomické nebo sociální poměry daňového subjektu zakládají tvrdost uplatněného úroku (§ 259b odst. 3 daňového řádu), je posuzována až v případě kladné odpovědi na předchozí otázku a určuje rozsah prominutí. Toto hodnocení žalovaného odpovídá tomu, jak § 259b daňového řádu vyložil NSS (rozsudek ze dne 29. 7. 2022, č. j. 5 Afs 46/2020-25, bod 12).*
34. Z citovaného rozsudku (bod 21) dále vyplývá, že s *poukazem na důvod uvedený v čl. IV.2 bodě 7 pokynu GŘ (úrok z prodlení vznikl z daně doměřené na základě dodatečného daňového tvrzení podaného daňovým subjektem bez výzvy správce daně, procentuální ohodnocení 20 %) žalovaný a contrario dovodil, že pokud byla daň doměřena v návaznosti na výzvu správce daně k podání dodatečného daňového přiznání, o ospravedlnitelný důvod nejde. Žalovaný tedy v rámci své správní úvahy především zdůraznil dobrovolnost zjednání nápravy.*

Skutková zjištění

35. Soud nejprve stručně nastíní skutkový stav, jak vyplynul ze správního spisu, a to jen v rozsahu potřebném pro následné právní posouzení věci.
36. Na základě smlouvy o činnosti poradce v energetice při provozu bioplynové stanice ze dne 2. 1. 2008 uzavřené mezi R. Ř. a právní předchůdkyní žalobkyně, společností ZEMSPOL STUDÉNKA, a.s. (stejný název, ale odlišné IČ 61974986), byl R. Ř. zavázán poskytovat právní předchůdkyni žalobkyně poradenství, mimo jiné provádění technické činnosti a administrativních úkonů spojených s výkaznictvím při výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů.
37. Z e-mailu energetického poradce R. Ř. zaslaného dne 23. 1. 2023 R. B. (dnes člen žalobkyniny správní rady) je patrné především, že poradce Ř. sdělil R. B., že žalobkyně má dvě „BPS“ (bioplynové stanice) s instalovaným výkonem do 1 MW včetně – první s instalovaným výkonem 680 kW a druhou s instalovaným výkonem 1000 kW. U operátora trhu s elektřinou a plynem mají samostatně přiděleno ID zdroje. Nelze je tedy považovat za jednu výrobu, a nelze na ně tak vztahovat stanovenou výnosovou jednotku 240 EUR za MWh.
38. Výzvou ze dne 12. 5. 2025 vyzval žalovaný žalobkyni k podání vyúčtování odvodu z nadměrných příjmů za druhé odvodové období – kalendářní rok 2023 v náhradní lhůtě do 15 dnů ode dne doručení výzvy.
39. Dne 26. 5. 2025 žalobkyně požádala žalovaného o prodloužení náhradní lhůty na 30 dnů. Žalobkyně totiž provozuje dvě samostatné bioplynové stanice, které jsou fakticky oddělené

(oddělené ID výrobního zdroje), ačkoliv je vydána jedna licence. V době podání žádosti konzultovala s odborníky správný postup stanovení případného odvodu.

40. Z e-mailu J. U., z auditorské společnosti, zaslaného dne 12. 6. 2025 mj. R. B., vyplývá, že dle závěrů J. U. je žalobkyně poplatníkem předmětného odvodu, neboť obě bioplynové stanice tvoří z hlediska zákona jedinou výrobu elektrické energie, v níž byla výroba elektřiny povolena jedinou licencí. Žalobkyně tak měla povinnost odvodu z nadměrných příjmů výrobců z tržního příjmu z prodeje elektřiny ze své bioplynové stanice.
41. Platebním výměrem na odvod z nadměrných příjmů ze dne 25. 6. 2025 vyměřil žalovaný žalobkyni za druhé odvodové období 2023 odvod ve výši 19 154 798 Kč. Z potvrzení o provedení platby z bankovního účtu žalobkyně vyplývá, že dne 18. 7. 2025 žalobkyně odeslala ze svého bankovního účtu částku 19 154 798 Kč ve prospěch bankovního účtu č. 7843-67626681/0710 (bankovní účet sloužící pro odvod nadměrných příjmů – pozn. soudu). Skutečnost, že žalovaný tuto platbu obdržel, byla mezi stranami nesporná.
42. Vyrozměním ze dne 29. 7. 2025 vyrozuměl Finanční úřad pro Kraj Vysočina žalobkyni o předpisu úroku z prodlení úhrady daňových povinností vznikajícího podle § 252 daňového řádu, konkrétně z odvodu z nadměrných příjmů na základě zákona č. 458/2000 Sb. Ke dni vyhotovení výzvy evidoval správce daně na tomto úroku nedoplatek ve výši 3 837 599 Kč. Součástí vyrozumění se stal i výpočet úroku z prodlení.
43. Žádostí ze dne 22. 7. 2025 o prominutí příslušenství (úroků z prodlení) z odvodu z nadměrných příjmů za odvodové období roku 2023 žalobkyně požádala Finanční úřad pro Kraj Vysočina o prominutí předmětných úroků z důvodů shrnutých v odst. 6 tohoto rozsudku. Finanční úřad pro Kraj Vysočina dne 23. 7. 2025 postoupil žádost k vyřízení žalovanému.
44. Z odpovědi na výzvu k poskytnutí údajů dle § 57 daňového řádu ze dne 11. 8. 2025 vyplývá, že u daňového subjektu a dalších zkoumaných osob (již zaniklé společnosti ZEMSPOL Studénka, a.s., IČ 61974986) nedošlo v posledních třech letech k závažnému porušení daňových nebo účetních předpisů. Nebyly zjištěny ani žádné skutečnosti představující porušení povinností daňového subjektu.

Právní posouzení

45. Nejprve se soud musel zabývat námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí. Její příčinou může být buď nesrozumitelnost, nebo nedostatek důvodů. V obou případech však platí, že je potřeba s tímto institutem zacházet obezřetně a vyhradit jeho užití pouze těm případům, kdy vady odůvodnění reálně brání soudu v tom, aby napadené rozhodnutí přezkoumal (ve vztahu k soudním rozhodnutím srov. k nesrozumitelnosti rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 Ads 17/2013 25, bod 19, k nedostatku důvodů pak usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2017, č. j. 2 As 196/2016-123, č. 3668/2018 Sb. NSS, body 29–30). Zejména je nutno zdůraznit, že správní orgán, stejně jako soud, není povinen vyvracet jednotlivě každou dílčí námitku, pokud své rozhodnutí jako celek logicky a přesvědčivě odůvodní (srov. nález Ústavního soudu ze dne 12. února 2009 sp. zn. III. ÚS 989/08, N 26/52 SbNU 247). Rozhodnutí obou stupňů přitom tvoří jediný celek a navzájem se doplňují (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2013, č. j. 6 Ads 134/2012-47).
46. Soud shledal napadené rozhodnutí přezkoumatelným, neboť žalovaný v něm své důvody pro zamítnutí odvolání jasně formuloval a pro žalobkyni je toto odůvodnění zjevně

srozumitelné, neboť s ním v žalobě věcně polemizuje. Je pravdou, že žalovaný považuje za stěžejní důvod zamítnutí žádosti odkaz žalobkyně na nesprávnou radu technického poradce R. Ř., kterou nelze podřadit pod tzv. ospravedlnitelný důvod, k čemuž se žalovaný v rámci odůvodnění svého rozhodnutí vyjádřil zcela srozumitelně a výstižně. Nadto okrajově zmínil i další úvahy, a to pouze pro kontext. Rozhodnutí by obstálo i bez uvedení těchto úvah obsažených v rozhodnutí nad rámec (kupř. ekonomická a sociální situace žalobkyně, jak bude osvětleno níže).

47. K věci samé krajský soud uvádí, že nárok státu na úrok z prodlení v případě opožděné platby daně či odvodu představuje základní zákonné pravidlo. Jeho prominutí je vázáno na splnění specifických podmínek. Prominutí příslušenství daně je pro daňové subjekty svou povahou nenárokové. Závisí tak na diskreci správce daně, která se má pohybovat v zákonem stanovených mantinelech. Tyto mantinely jsou zpřesněny pokynem GŘ. Výjimky z uvedeného základního pravidla je třeba vykládat spíše restriktivně.
48. Žalovaný postupoval správně, pokud vycházel z pokynu GŘ, jelikož o něm lze konstatovat, že neodporuje zákonu. Naopak jej vhodně rozvádí a nastiňuje typové situace, jež se v rámci rozhodování správců daně objevují nejčastěji, a to i s přihlédnutím k relevantní judikatuře správních soudů. Proto je možné uzavřít, že tento pokyn žalovaného zavazoval.
49. Výčet modelových situací je sice demonstrativní, nicméně další potenciální situace, na něž by bylo možné vztáhnout ospravedlnitelný důvod ve smyslu § 259b odst. 2 daňového řádu, by měly svou povahou vycházet z obdobného obecného rámce. Veškeré v tomto pokynu uvedené modelové situace spadají podle krajského soudu do jedné ze dvou základních skupin. V první řadě se jedná o případy, kdy prodlení či vznik příslušenství nezavinil daňový subjekt – např. k němu vedl zdravotní stav, živelní pohroma, absence statutárního orgánu, zpětné účinky správního rozhodnutí nebo ho způsobil právní předchůdce daňového subjektu (zůstavitel) či orgán veřejné moci apod. Určitou podmnožinu tu tvoří případy, kdy je zavinění zahlazeno podáním dodatečného daňového tvrzení z vlastní iniciativy daňového subjektu. V ostatních případech sice zavinění existuje, avšak porušení daňových povinností je zde okrajové a materiálně nevýznamné vzhledem k absenci újmy a splnění účelu platby – např. nezaplacené zálohy by se stejně nevyužily, při placení daně došlo k záměně variabilního symbolu/účtu správce daně, daň byla zaplacená v náhradní lhůtě nebo jde nanejvýš o patnáctidenní zpoždění s platbou.
50. Situace žalobkyně do žádné z těchto dvou množin nezapadá, neboť je od jejich ideového základu zcela odlišná. Žalobkyně, resp. tehdy ještě její právní předchůdkyně, se spolehla na stanovisko R. Ř., jehož si cíleně zvolila. Uvedený poradce zajišťoval především poradenství související s technickými činnostmi. Jedinými sjednanými administrativními úkony, které jí měl R. Ř. poskytovat, byly činnosti spojené s výkaznictvím při výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů. I přesto se stal jediným subjektem, s nímž se žalobkyně ve věci odvodu z nadměrných příjmů poradila. Nevyužila konzultace daňového poradce, s dotazem se neobrátila ani na žalovaného. Z doložené e-mailové korespondence je přitom patrné, že u žalobkyně panovala nejistota, zdali tomuto odvodu podléhá, či nikoliv. Skutečnost, že ohledně rady v této oblasti spolehla právě na R. Ř., jenž nebyl daňovým specialistou, přestože tento odvod pro žalobkyni představoval citelný ekonomický zásah, jak nyní sama tvrdí, lze pak přičíst pouze k její tíži. Na její jednání je proto třeba nahlížet jako na zaviněné.

51. Krajskému soudu se proto jeví zcela přiléhavá argumentace žalovaného, že nesprávná rada poradce nevyklučuje odpovědnost žalobkyně ve vztahu k řádnému plnění jejích daňových povinností. Žalobkyně má v takové situaci možnost vymáhat po poradci, jehož si sama zvolila, náhradu škody v soukromoprávní rovině. Otázka odpovědnosti poradce byla řešena i v civilních rozhodnutích, na něž žalovaný adekvátně poukázal. Přestože žalovaným citovaná judikatura vycházela ještě z občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., účinného do 31. 12. 2013, i (nový) občanský zákoník č. 89/2012 Sb., účinný od 1. 1. 2014, obsahuje ustanovení § 2950 ohledně odpovědnosti za škodu způsobenou informací nebo radou.
52. Jestliže žalobkyně dále namítá, že předmětný odvod byl nově zaveden a ohledně výkladu panovala nejistota, tím spíše byl dán důvod obrátit se na erudovanější subjekty.
53. Žalobkyní tvrzená a v řízení prokázaná řádná daňová morálka představuje toliko základní předpoklad pro to, aby se správce daně mohl vůbec dále zabývat důvody pro ospravedlnění odpuštění příslušenství daně. V případě, že by bylo zjištěno nedodržování daňových povinností žalobkyní, byla by její žádost bez dalšího zamítnuta (§ 259c odst. 1 a 2 daňového řádu).
54. Poukazuje-li žalobkyně na své nepříznivé ekonomické poměry, lze pouze konstatovat, že v jejím případě nebyla zjištěna existence žádného z ospravedlnitelných důvodů pro prominutí úroku z prodlení. V takovém případě pak již nejsou nezohledňovány ekonomické či sociální poměry daňového subjektu ve smyslu § 259b odst. 3 daňového řádu, neboť k tomuto kroku správce daně přistoupí teprve v případě, že je existence takového důvodu dána, a je proto dále posuzován konkrétní rozsah, v němž bude úrok prominut. Dříve nemá význam poměry žalobkyně blíže hodnotit. To je důvodem, proč žalovaný ve svém rozhodnutí majetkovou situaci žalobkyně více nerozebíral a věnoval se jí v podstatě nad rámec nutného odůvodnění. Je také namístě podotknout, že žalobkyně své poměry žalovanému nikterak nedoložila.
55. Za nepatřičný považuje krajský soud žalobkyní tvrzený důvod výraznějšího nárůstu příslušenství na základě časové prodlevy způsobené vyhledávací činností žalovaného. Žalobkyně byla povinna vyúčtovat odvod z nadměrných příjmů a zároveň jej včas uhradit. Nastalé prodlení tak musí být přičítáno výhradně k tíži žalobkyně (k tomu srov. výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Afs 139/2023-46, zdůrazňující potřebu dobrovolnosti zjednání nápravy, k čemuž nedojde v případě autoritativní výzvy správce daně k podání daňového přiznání). Oproti názoru žalobkyně tak žalovaný zcela přiléhavě aplikoval zásadu *ignorantio iuris non excusat*, podle níž je to právě žalobkyně, kdo za výsledný stav v podobě vzniku příslušenství k předmětnému odvodu zodpovídá, nerespektovala-li zákon (byť na základě nesprávné rady svého poradce).
56. Krajský soud proto žalobu jakožto nedůvodnou zamítl.

VI. Náklady řízení

57. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu těch nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který úspěch ve věci neměl. Žalobkyně před soudem neuspěla (soud žalobu zamítl jako nedůvodnou), proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu orgánu by jinak – jakožto úspěšnému účastníkovi řízení – právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu mu je však nelze přiznat, neboť

nepřesahují rámec jeho běžné úřední činnosti (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014-47, č. 3228/2015 Sb. NSS).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 14. 5. 2026

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu